

Här hittar du tips på sånt som är bra att veta när man är ny i arbetslivet.

**På väg ut i
arbetslivet**

Maja, medlem i Handels

På väg ut i arbetslivet

Arbetsgivaren är skyldig att betala lön och se till att din arbetsmiljö är säker. Ditt ansvar är att göra jobbet och följa de regler som finns på arbetsplatsen. Men det finns många andra saker som du också ska tänka på.

Innan du börjar är det bra att du och din arbetsgivare är överens om vilka arbets- och lönevillkor som gäller.

Anställningsbevis

När du börjar din anställning har du rätt att få ett anställningsbevis. Det är bra både för dig och för din arbetsgivare. Då vet ni båda två vad som gäller. Att slippa missförstånd är en bra början på ett nytt jobb.

Anställningsbeviset ska bland annat innehålla:

- ditt och arbetsgivarens namn
- arbetsplatsens adress
- anställningsform (start- och eventuellt slutdatum)
- din lön
- ersättning för övertid och obekväm arbetstid
- din arbetstid per dag eller vecka
- uppsägningstid
- arbetsuppgifter
- information om kollektivavtal

Anställningsformer

Om inget annat har avtalats mellan dig och arbetsgivaren gäller ett anställningsavtal tillsvidare, så kallad fast anställning. En tillvidareanställning kan börja med en provanställning om maximalt 6 månader.

I lagen om anställningsskydd, LAS, finns också regler om tidsbegränsade anställningar. Till exempel:

- *Säsongsanställning* - gäller jobb som bara kan utföras under en viss tid på året, till exempel bärplockning och bärförsäljning.

- *Allmän visstidsanställning* - överenskommelse om en anställning under en viss tid (från och med ett datum - till och med ett datum).

- *Vikariat* - vid vikariat ersätter du någon som exempelvis är borta på grund av sjukdom eller semester.

- *Se upp för provjobb* - det finns ingenting som heter provjobb. Men vi vet att många råkar ut för det på sommar- eller extrajobbet. Innan du går med på ett provjobb så se åtminstone till att du får ett anställningsbevis, och lön för de dagar du jobbar. Jobba aldrig utan att få betalt.

Arbetstid

Arbetsgivaren ska informera dig om hur din arbetstid är förlagd. Om arbetsgivaren vill ändra din arbetstid ska du, enligt arbetstidslagen, få besked om det minst två veckor i förväg.

Du får inte jobba i mer än 5 timmar i sträck utan en längre rast. En rast är obetald och du har rätt att lämna arbetsplatsen. Du ska i förväg få besked om rastens längd och tidpunkt.

Alla som jobbar har dessutom rätt till kortare pauser då och då för att kunna gå på toaletten eller sträcka på sig en stund.

Arbetstid för dig mellan 16–18 år

För dig som är mellan 16 och 18 år gäller särskilda regler. Arbetstiden ska vara mellan klockan 06.00–22.00 eller 07.00–23.00. Du får arbeta högst åtta timmar per dygn och 40 timmar i veckan. Mellan varje arbetsdag ska du alltid ha minst 12 timmars dygnsvila.

Du bör aldrig arbeta ensam, särskilt om det gäller jobb där pengar hanteras och det finns risk för rån och hot. Enligt arbetsmiljölagen får du inte jobba mer än 4,5 timmar i sträck utan en 30 minuters rast. Är du under 16 år gäller andra regler. Läs mer på Arbetsmiljöverkets hemsida www.av.se.

Lön

Med varje lön bör du få ett så kallat lönebesked.

Där ska du kunna se hur lönen räknats fram.

Om du ska betala skatt ska skatteavdraget finnas med på lönebeskedet. Var noga med att du verkligen får dina lönebesked och kontrollera att det står rätt på dem.

Det finns inga lagstiftade lägstalöner i Sverige. Har din arbetsgivare däremot tecknat avtal med facket – ett så kallat kollektivavtal – finns lägstalöner och ersättningar inskrivna där.

Lägstalöner per timme butik*

exklusive ob-tillägg och semesterersättning

Ålder	Privat butik	Kooperativ butik
16 år	83:05	83:07
17 år	85:52	85:51
18 år	126:26	126:47
19 år	128:19	129:36

Vid fyllda 18 år och arbetat i branschen

1 år	131:70	131:70
2 år	133:73	133:73
3 år	141:50	141:50

Ob-tillägg butik*

Måndag-fredag kl. 18:15-20:00	50 %
Måndag-fredag efter kl. 20:00	70 %
Lördagar efter kl. 12:00	100 %
Söndagar och helgdagar	100 %

Med lördagar jämställs jul-, nyårs- och midsommarafton.

För lägstalöner samt PB-tillägg inom andra branscher, kolla handels.se!

* gäller 1 april 2018-31 mars 2019

Prestationslön

Det finns många jobb där lönen baseras på provision eller prestation, att du lyckas sälja för en viss summa. Se upp med den typen av lönevillkor, risken finns att du inte får betalt alls.

Sjuklön

Om du blir sjuk har du rätt till sjuklön från arbetsgivaren. Är du anställd för kortare tid än en månad har du rätt till sjuklön först efter det att du påbörjat anställningen och därefter varit anställd i fjorton kalenderdagar i följd.

Blir du sjuk och inte kan jobba, ring och meddela din arbetsgivare. Gör du inte det kan han eller hon tro att du missköter ditt jobb. Att utebli från arbetet, utan att anmäla sig, räknas som olovlig frånvaro.

Semesterersättning

Det spelar ingen roll om du jobbat en dag eller en hel sommar, du har alltid rätt till semesterersättning. Semesterersättningen är minst 12 procent på den lön du har tjänat totalt.

Semesterersättningen betalas ut senast en månad efter det att anställningen upphört. Semesterersättningen är en laglig rättighet. Den går inte att förhandla bort i anställningsavtalet eller baka in i lönen. I lönebeskedet ska det framgå vad som är semesterersättning.

Skatt

Tjänar du mindre än 19 247 kronor under 2018 behöver du inte betala skatt. Vet du redan från början att du inte kommer att tjäna så mycket pengar kan du fylla i en särskild blankett från Skatteverket och lämna till din arbetsgivare. Han eller hon ska då inte dra någon skatt från din lön. Du behöver alltså inte lämna någon uppgift till Skatteverket, bara till din arbetsgivare.

Jobba svart?

Att jobba svart betyder att varken du eller arbetsgivaren betalar någon skatt. Det är både olagligt och dumt. Tänk på att din lön består av så mycket mer än din grundlön. Du förlorar på att jobba svart! Dessutom är du inte försäkrad på arbetet. Ett svartjobb fungerar inte heller som merit när du söker andra jobb, med andra ord – det lönar sig att jobba vitt.

Var därför vaksam om du får din lön kontant i handen eller om du inte får skriftliga lönebesked.

Värdefullt

Att vara medlem i facket är värdefullt på många sätt. Det handlar om att du vill ha en bra lön och bra villkor för ditt arbete. Du har alltid någon som står vid din sida om du får problem på arbetsplatsen. Är du medlem kan du få experthjälp inom många olika områden, allt ifrån att få ut rätt lön

och rena säkerhetsfrågor till juridiska frågor. Facket hjälper dig i alla de här situationerna. Som medlem har du en stark organisation i ryggen. Medlem blir du på handels.se.

Kollektivavtal

I Sverige förhandlar facket och arbetsgivarna fram vilka löner som ska gälla i det som kallas kollektivavtal. Om det finns ett avtal på din arbetsplats är det väldigt enkelt, då står det där vad arbetsgivaren lägst får ge dig i lön. Där finns också regler om ob-ersättningar, arbetstider, semesterersättning och andra arbetsvillkor.

Grundidén med ett kollektivavtal är att ingen ska tvingas konkurrera ut sina arbetskamrater genom att gå med på lägre lön eller sämre villkor än vad andra har.

Har din arbetsgivare kollektivavtal? Vill du veta vad kollektivavtalen säger om just ditt jobb? Kontakta Handels Direkt på 0771-666 444.

Försäkringar

I Sverige har vi en rad allmänna försäkringar som gäller för alla; försäkringar som vi gemensamt betalar för med skatt. För de som arbetar finns till exempel Sjukförsäkringen och Arbetskadeförsäkringen.

Utöver de allmänna försäkringarna finns också sådana som förhandlats fram mellan facket och

arbetsgivarna. För att de ska gälla måste det finnas ett kollektivavtal på arbetsplatsen. Handels har också tecknat andra försäkringar som gäller för medlemmarna.

Om din arbetsplats saknar kollektivavtal bör du fråga din arbetsgivare om du är försäkrad under arbetstid.

Handelsanställdas förbund organiserar bland annat dem som jobbar

- i butiker, stormarknader och kiosker
- på lager och som lastbilschaufförer
- frisörer och anställda inom skönhetsvård och gym
- florister
- tjänstemän inom Kooperationen
- inom folkrörelser

Handels

Handels är ett fackförbund med cirka 157 000 medlemmar, varav cirka 100 000 är kvinnor. Förbundet bildades 1906 men är på många sätt ett ungt förbund. En tredjedel av våra yrkesverksamma medlemmar är under 30 år.

Vi finns på cirka 25 000 arbetsplatser och representerar en rad olika yrken och branscher.

Medlem

På handels.se kan du läsa mer om vad ett medlemskap innebär. Du kan också få hjälp med att räkna ut din medlemsavgift.

Det finns mycket mer du både får och har möjlighet till genom ett medlemskap. Ta chansen – bli medlem, kontakta Handels Direkt på 0771-666 444 eller gå in på handels.se och fyll i medlemsansökan.

Handels a-kassa

Som medlem i Handels tillhör du även vår a-kassa. Du måste dock skicka in en separat anmälan som vi sänder dig när vi registrerat din medlemsansökan. Då får du vår inkomstförsäkring som ger dig ett fullgott skydd. Det är viktigt eftersom arbetslöshetsförsäkringen har urholkats under senare år. Behöver du hjälp att byta från en annan a-kassa hjälper vi dig med det. Avgiften är 132 kronor per månad (oktober 2018).

Kontakta oss

Mer information om vad som gäller för dig som är ung eller som ska sommarjobba för första gången hittar du på handels.se/ung. Du kan också ringa Handels Direkt på 0771-666 444.

**Du når Handels
Direkt på
0771-666 444**

Hos Handels Direkt får du personlig rådgivning i frågor som rör ditt medlemskap, jobbet och arbetslivet.

Det kan vara allt från anställningsvillkor, löner, arbetsmiljö, rättigheter och medlemsförmåner till frågor om din medlemsavgift.

Du når Handels Direkt alla vardagar på 0771-666 444, oavsett var du bor.

Här kan du bli medlem!

Handelsanställdas förbund